

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสำนักงานรับทำบัญชี ศึกษากรณีจังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อกำหนดทางกฎหมายและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาของงานวิจัย

คำนิยามของ “วิชาชีพบัญชี”

“วิชาชีพบัญชี” หมายถึง วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ทั้งนี้ ในภายหน้าหากเห็นว่ามีการเกี่ยวกับการบัญชีด้านใดที่มีความสำคัญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อาจออกกฎกระทรวงกำหนดบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านนั้นเพิ่มเติมขึ้นในค่านิยมวิชาชีพบัญชีก็ได้ เช่น การตรวจสอบภายใน เป็นต้น (พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547)

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“งบการเงิน” หมายความว่า รายงานผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ ไม่ว่าจะรายงานโดยบุคคล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด

งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น งบประกอบ หรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือคำอธิบายอื่นซึ่งระบุไว้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

“มาตรฐานการบัญชี” หมายความว่า หลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

“ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ทำบัญชี” หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม

“สารวัตรใหญ่บัญชี” หมายความว่า อธิบดี และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายด้วย

“สารวัตรบัญชี” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรบัญชีประจำสำนักงานบัญชีประจำท้องที่

(ดูคำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ 18/2552 เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี และแต่งตั้งสารวัตรบัญชี)

(ดูคำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ 71/2552 เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี และแต่งตั้งสารวัตรบัญชี)

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมทะเบียนการค้า

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(ดูกฎกระทรวง ว่าด้วยการยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็น โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2544)

หมวด 1

บททั่วไป

มาตรา 6 ให้กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นสำนักงานกลางบัญชี ให้อธิบดีมีอำนาจจัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ โดยขึ้นตรงต่อสำนักงานกลางบัญชี และมีสารวัตรบัญชีคนหนึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานบัญชีประจำท้องที่

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง จัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ และแต่งตั้งหัวหน้าสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ พ.ศ. 2543)

การจัดตั้งสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 7 อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียน พ.ศ. 2544)

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับช่าง พ.ศ. 2552)

(2) ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

(3) ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี

(4) เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี พ.ศ. 2544)

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี ระยะเวลาที่ต้องลงรายการในบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552)

(5) กำหนดข้อยกเว้นให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือผู้ทำบัญชี ไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่ง

(6) คุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2543)

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545)

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2547)

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2548)

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี พ.ศ. 2547)

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549)

ในการประกาศข้อกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีคำนึงถึงมาตรฐานการบัญชี และข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันวิชาชีพบัญชี

ข้อกำหนดตาม (5) และ (6) ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีด้วย

ข้อกำหนดตาม (1) (2) (3) และ (4) หากเรื่องนั้นมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นเมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะนั้นแล้ว ให้ถือว่า ได้จัดทำบัญชีโดยถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว

หมวด 2

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

มาตรา 8 ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจำในสถานที่หลายแห่งแยกจากกัน ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจในสถานที่นั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเป็นกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของกิจการนั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

รัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้บุคคลธรรมดาใดหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจใดในประเทศไทย ตามเงื่อนไขใดเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ได้

(ดูประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. 2544)

(ดูประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับช่างเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี พ.ศ. 2551)

ประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคสี่ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนวันใช้บังคับ

ในกรณีที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามวรรคสี่ ให้อธิบดีกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชีครั้งแรก และกำหนดวิธีการจัดทำบัญชีของบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนนั้น

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชีและวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียน พ.ศ. 2544)

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับวันเริ่มทำบัญชี และวิธีการจัดทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือห้างหุ้นส่วนที่มีได้จดทะเบียนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับงาช้าง พ.ศ. 2552)

มาตรา 9 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชี ดังต่อไปนี้

(1) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้น ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

(2) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศนั้นได้เริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(3) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่กิจการร่วมค้านั้นได้เริ่มต้นประกอบกิจการ

(4) สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำตามมาตรา 8 วรรคสอง ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจําเริ่มต้นประกอบกิจการ

มาตรา 10 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเริ่มทำบัญชีที่กำหนดตามมาตรา 8 วรรคหก หรือวันเริ่มทำบัญชีตามมาตรา 9 แล้วแต่กรณี และปิดบัญชีในรอบสิบสองเดือนนับแต่วันปิดบัญชีครั้งก่อน เว้นแต่

(1) เมื่อได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีให้เปลี่ยนรอบปีบัญชีแล้ว อาจปิดบัญชีก่อนครบสิบสองเดือนได้

(2) ในกรณีมีหน้าที่จัดทำบัญชีตามมาตรา 8 วรรคสอง ให้ปิดบัญชีพร้อมกับสำนักงานใหญ่

มาตรา 11 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศและกิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ต้องจัดทำงบการเงินและยื่นงบการเงินดังกล่าวต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ภายใน

ห้าเดือนนับแต่วันปิดบัญชีตามมาตรา 10 สำหรับกรณีของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยให้ยื่นภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่งบการเงินนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นทำให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่สามารถจะปฏิบัติตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ อธิบดีอาจพิจารณาสั่งให้ขยายหรือเลื่อนกำหนดเวลาออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีได้

การยื่นงบการเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นงบการเงิน พ.ศ. 2555)

งบการเงินต้องมีรายการย่อตามที่อธิบดีประกาศกำหนด โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี เว้นแต่กรณีที่ได้อีกกฎหมายเฉพาะกำหนดเพิ่มเติมจากรายการย่อของงบการเงินที่อธิบดีกำหนดไว้แล้ว ให้ใช้รายการย่อตามที่กำหนดในกฎหมายเฉพาะนั้น

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. 2554)

งบการเงินต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เว้นแต่ งบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีทุน สิทธิทรัพย์ หรือรายได้ รายการใดรายการหนึ่งหรือทุกรายการ ไม่เกินที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

(ดูกฎกระทรวง ว่าด้วยการยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็น โดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2544)

มาตรา 12 ในการจัดทำบัญชี ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องส่งมอบเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้แก่ผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้บัญชีที่จัดทำขึ้นสามารถแสดงผลการดำเนินงานฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี

มาตรา 13 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่ทำการ หรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำหรือสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำงานประจำ เว้นแต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะได้รับอนุญาตจากสารวัตรใหญ่บัญชี หรือสารวัตรบัญชีให้เก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่นได้

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด และในระหว่างรอการอนุญาตให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ในสถานที่ที่ยื่นขออนุญาตไปพลางก่อนได้

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาตและการอนุญาตให้เก็บรักษาบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่น และการแจ้งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย พ.ศ. 2543)

ในกรณีที่ทำบัญชีด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใดในสถานที่อื่นใดในราชอาณาจักรที่มีใช้สถานที่ตามวรรคหนึ่ง แต่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือนั้นมายังสถานที่ตามวรรคหนึ่ง กรณีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าได้มีการเก็บรักษาบัญชีไว้ ณ สถานที่ตามวรรคหนึ่งแล้ว

มาตรา 14 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันปิดบัญชีหรือจนกว่าจะมีการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามมาตรา 17

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบบัญชีของกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้เกินห้าปีแต่ต้องไม่เกินเจ็ดปีได้

มาตรา 15 ถ้าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีแจ้งต่อสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบหรือควรทราบถึงการสูญหายหรือเสียหายนั้น

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาตและการอนุญาตให้เก็บรักษาบัญชี และเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไว้ ณ สถานที่อื่น และการแจ้งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย พ.ศ. 2543)

มาตรา 16 ในกรณีที่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีตรวจพบว่าบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีที่เป็นสาระสำคัญแก่การจัดทำบัญชีสูญหายหรือถูกทำลาย หรือปรากฏว่าบัญชีและเอกสารดังกล่าวมิได้เก็บไว้ในที่ปลอดภัย ให้สันนิษฐานว่าผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีเจตนาทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งบัญชีหรือเอกสารนั้น เว้นแต่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจะพิสูจน์ให้เชื่อได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่กรณีแล้ว เพื่อป้องกันมิให้บัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหายหรือเสียหาย

มาตรา 17 เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีเลิกประกอบธุรกิจด้วยเหตุใด ๆ โดยมีได้มีการชำระบัญชี ให้ส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ และให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีดังกล่าวไว้ไม่น้อยกว่าห้าปี

เมื่อผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีร้องขอ ให้สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจขยายเวลาการส่งมอบบัญชีและเอกสารตามวรรคหนึ่งได้ แต่ระยะเวลาที่ขยายเมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันเลิกประกอบธุรกิจ

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีไม่ครบถ้วนถูกต้อง สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีมีอำนาจเรียกให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีส่งมอบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา 18 งบการเงิน บัญชี และเอกสารที่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีได้รับและเก็บรักษาไว้ตามมาตรา 11 หรือมาตรา 17 ผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลทั่วไปอาจขอตรวจดูหรือขอภาพถ่ายสำเนาได้โดยเสียค่าใช้จ่ายตามที่อธิบดีกำหนด

(ดูประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดค่าใช้จ่ายในการขอตรวจดู หรือขอภาพถ่ายสำเนางบการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2549)

หมวด 3

ผู้ทำบัญชี

มาตรา 19 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 7 (6) เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ และมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดจะเป็นผู้ทำบัญชีสำหรับกิจการของตนเองก็ได้

มาตรา 20 ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีเพื่อให้มีการแสดงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีให้ถูกต้องครบถ้วน

มาตรา 21 ในการลงรายการในบัญชี ผู้ทำบัญชีต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ลงรายการเป็นภาษาไทย หากลงรายการเป็นภาษาต่างประเทศให้มีภาษาไทยกำกับหรือลงรายการเป็นรหัสบัญชีให้มีคู่มือแปลรหัสที่เป็นภาษาไทยไว้

(2) เขียนด้วยหมึก ดิจิพิมพ์ ตีพิมพ์ หรือทำด้วยวิธีอื่นใดที่ได้ผลในการทำงานเดียวกัน

หมวด 4

การตรวจสอบ

มาตรา 22 สारวัตร์ใหญ่บญชีและसारวัตร์บญชีมีอำนาจตรวจสอบบญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบญชีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำการหรือสถานที่เก็บรักษาบญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบญชีหรือผู้ทำบญชีหรือสถานที่รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของบุคคลดังกล่าวได้ในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น

ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้สารวัตร์ใหญ่บญชีหรือสารวัตร์บญชีมีอำนาจเข้าไปในสถานที่ตามวรรคหนึ่ง เพื่อยึด หรืออายัดบญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบญชีได้ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนินช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บญชีเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบญชี หรือเอกสารหรือหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

มาตรา 23 ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ สารวัตร์ใหญ่บญชีและสารวัตร์บญชีต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัว ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(ดูประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่อง บัตรประจำตัวสารวัตร์ใหญ่บญชีและสารวัตร์บญชี พ.ศ. 2543)

มาตรา 24 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สารวัตร์ใหญ่บญชีและสารวัตร์บญชีมีอำนาจส่งเป็นหนังสือ

(1) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบญชี ผู้ทำบญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับการจัดทำบญชีหรือการเก็บรักษาบญชีและเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบญชี

(2) ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบญชีหรือผู้ทำบญชีส่งบญชี เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบญชี หรือรหัสบญชีมาเพื่อตรวจสอบ

หนังสือที่ส่งตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือให้นำส่ง ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้มีหน้าที่จัดทำบญชี ผู้ทำบญชี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่พบผู้รับ ณ ภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้นั้น จะส่งให้แก่บุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและอยู่หรือทำงานอยู่ในบ้านหรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่ปรากฏว่าเป็นของผู้รับนั้นก็

ในกรณีที่ไม่สามารถส่งตามวิธีการในวรรคสอง หรือผู้มีหน้าที่จัดทำบญชี ผู้ทำบญชีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ใช้วิธีปิดหนังสือดังกล่าวในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย ณ ที่อยู่

หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้นั้นหรือบ้านที่ผู้นั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หรือโฆษณาข้อความย่อในหนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายเป็นปกติในท้องถิ่นนั้นก็ได้ เมื่อได้ปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันได้รับแล้ว

มาตรา 25 ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความใด ๆ ที่ทราบหรือได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตาม มาตรา 22 หรือมาตรา 24 เว้นแต่จะมีอำนาจที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 26 ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้สารวัตรใหญ่บัญชาและสารวัตรบัญชาเป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 5

บทกำหนดโทษ

มาตรา 27 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่ออกตามมาตรา 7 (1) (2) (3) (4) หรือ (6) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท กรณีที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของ อธิบดีที่ออกตามมาตรา 7 (1) (2) (3) หรือ (4) ให้ปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทจนกว่า จะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา 28 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่จัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามหมื่นบาท และปรับเป็นรายวันอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทจนกว่า จะปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา 29 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 10 มาตรา 12 หรือมาตรา 19 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 30 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา 31 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 วรรคสาม มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 หรือมาตรา 17 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 32 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 วรรคสี่ ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 33 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีผู้ใดแจ้งข้อความตามมาตรา 15 เป็นเท็จต่อสารวัตรใหญ่ บัญชีหรือสารวัตรบัญชาว่าบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีสูญหาย หรือเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 34 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 20 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 35 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 21 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา 36 ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีซึ่งปฏิบัติกรตามมาตรา 22 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่สารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชีซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 22 หรือฝ่าฝืนคำสั่งของสารวัตรใหญ่บัญชีหรือสารวัตรบัญชี ซึ่งสั่งการตามมาตรา 24 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 37 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นสารวัตรใหญ่บัญชี สารวัตรบัญชี หรือเจ้าพนักงานต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 38 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งบัญชีหรือเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 39 ผู้ใดลงรายการเท็จ แก้ไข ละเว้นการลงรายการในบัญชีหรืองบการเงิน หรือแก้ไขเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการลงบัญชีเพื่อให้ผิดความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 40 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 41 บรรดาความผิดตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 34 มาตรา 35 และมาตรา 36 วรรคสอง ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้คดีเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ดูคำสั่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ที่ 70/2552 เรื่อง มอบหมายให้ข้าราชการมีอำนาจเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติบัญชี พ.ศ. 2543)

บทเฉพาะกาล

มาตรา 42 บรรดากฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 285 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้ใดเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา 7 (6) หากประสงค์จะเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อผู้นั้นเข้ารับการอบรมและสำเร็จการอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่อธิบดีประกาศกำหนดแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นผู้ทำบัญชีต่อไปได้เป็นเวลาแปดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 43 ระหว่างที่ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีที่กฎหมายกำหนด ให้ถือว่ามาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีได้มีมติให้ประกาศใช้แล้ว เป็นมาตรฐานการบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 44 ให้กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ซึ่งเริ่มต้นประกอบกิจการร่วมค้าอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะเริ่มรอบระยะเวลาบัญชีใหม่หลังจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว

มาตรา 45 ให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีจัดให้มีผู้ทำบัญชีให้ถูกต้องตามมาตรา 19 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

กำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี จะขยายออกไปอีกตามความจำเป็นแก่กรณีก็ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งปี

ในระหว่างระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 มาใช้บังคับแก่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่มีได้จัดให้มีผู้ทำบัญชีตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง (พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543)

แนวคิดของบริการทางการบัญชี

นักบัญชีเป็นอาชีพที่ทำงานอิสระ ไม่เป็นลูกจ้างใคร ดำเนินกิจการให้บริการรับทำบัญชี ให้แก่ลูกค้าที่เป็นบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล โดยรับจ้างเป็นส่วนตัว หรือจัดทำในรูปแบบสำนักงานบัญชี ตามรูปแบบของธุรกิจ ขนาดของกิจการมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ผลตอบแทนที่นักบัญชีได้รับเป็นค่าบริการในวิชาชีพ เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ ทนายความ สถาปนิก นั่นคือค่าตอบแทนจากการให้บริการ บริการที่ให้ก็มีการจัดทำบัญชี การทำรายงานการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูล ให้คำปรึกษาทางการภาษีอากร จัดวางระบบบัญชีการจัดทำบัญชีต้นทุน การทำงบประมาณ ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาทางด้านบริหารงานและด้านแรงงานด้วย แต่งานที่สำคัญที่ลูกค้าส่วนใหญ่ขอให้ทำคือ งานตรวจสอบบัญชีในฐานะผู้สอบบัญชี ผู้ที่จะทำหน้าที่สอบบัญชีและลงนามรับรองงบการเงินได้ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายเรียกว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ในอเมริกาเรียกว่า CPA คือได้ Certificate of Certified Public Accountant ส่วนในประเทศอังกฤษเรียกว่า Chartered Accountant) ลูกค้าที่มาใช้บริการทางด้านบัญชี ได้แก่ บุคคลธรรมดา กิจการขนาดเล็กที่เป็นของบุคคลเดียว กิจการขนาดใหญ่ และหน่วยงานรัฐบาลในหลาย ๆ ประเทศ นักบัญชีเหล่านี้ อาจทำงานร่วมกับนักกฎหมาย โดยจัดตั้งสำนักงานทนายความและการบัญชี เป็นต้น (เชาสิทธิ์ พงศ์ผาติโรจน์, 2541)

การบัญชี คือ การจดบันทึกรายการค่าต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรับ-จ่ายเงิน และสิ่งที่มีค่าเป็นเงินไว้ในสมุดบัญชีอย่างสม่ำเสมอ เป็นระเบียบถูกต้องตามหลักการ และสามารถแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการในระยะเวลาหนึ่งได้

ประวัติทางการบัญชี

การบัญชีเป็นภาษาทางธุรกิจ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษานี้เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบของเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจตามปกติในทุก ๆ วัน โดยศัพท์ทางบัญชีจะเป็นลักษณะเฉพาะมากขึ้นเมื่อใช้ในการบัญชี ดังเช่นเราจะได้ยินคำศัพท์ เช่น สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ ค่าใช้จ่าย และกำไรขาดทุน เป็นต้น การบัญชีจึงเป็นกิจกรรมของการให้บริการ ซึ่งจะทำหน้าที่ในการจัดเตรียมข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับรายการทางเศรษฐกิจเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจ

การบัญชีในประเทศไทย เริ่มมีตั้งแต่สมัยอยุธยาในช่วงปี พ.ศ. 2193 - พ.ศ. 2231 ตรงกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในสมัยนี้ประเทศไทยได้มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศยุโรป คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และ โปรตุเกส เป็นต้น บัญชีที่ถูกจัดทำขึ้นเป็นบัญชีแรก คือ บัญชีเงินสด และ

ได้ถือปฏิบัติมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มจัดทำบัญชีเงินพระคลังเป็นหมวดหมู่และวิชาการบัญชีก็ได้เริ่มมีการศึกษากัน เป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นกัน กล่าวคือในปี พ.ศ. 2482 พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บรรจุเรื่องการบัญชีเป็นสาขาหนึ่งใน 8 อย่างของชั้นประโยค 2 ซึ่งเป็นชั้นเรียนสูงสุดของการเรียนสมัยนั้น แต่เป็นเพียงการทำบัญชีเกี่ยวกับการเงินเท่านั้น ยังไม่ใช้หลักการบัญชีที่แท้จริง ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงโปรดคัดเลือกบุตรข้าราชการส่งไปเรียนด้านพาณิชยศาสตร์และบัญชีที่ประเทศอังกฤษ ด้วยเหตุการณ์ข้างต้นนี้ทำให้การบัญชีของไทยสมัยนั้นเป็นแบบอังกฤษ นอกจากนี้ยังโปรดให้ตั้งโรงเรียนพาณิชยการขึ้น 2 แห่ง คือ โรงเรียนพาณิชยการวัดสามพระยา และโรงเรียนพาณิชยการวัดแก้วฟ้า โดยมีการสอนบัญชีคู่เป็นครั้งแรกในโรงเรียนดังกล่าวและมีบัญชีเพียง 3 เล่ม คือ สมุดบัญชีเงินสด สมุดรายวัน และสมุดแยกประเภท ในปี พ.ศ. 2481 ได้จัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในปี พ.ศ. 2482 รัฐบาลได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติบัญชีขึ้น ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลัก 3 ประการ คือ 1. เพื่อให้การจัดทำบัญชีของธุรกิจต่าง ๆ มีแนวทางแบบเดียวกัน 2. เพื่อคุ้มครองประโยชน์และส่วนได้ส่วนเสียของผู้เกี่ยวข้อง 3. เพื่ออำนวยความสะดวกและเกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี

การทำบัญชี

การทำบัญชี (Bookkeeping) หมายถึง งานประจำที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกและรวบรวมข้อมูลประจำวันเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินได้ การทำบัญชีเป็นงานย่อยส่วนหนึ่งของการบัญชี บุคคลผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบัญชี เรียกว่า นักบัญชี (Accountant) ส่วนผู้ที่มีบันทึกและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเงินประจำวัน เรียกว่า ผู้ทำบัญชี (Bookkeeper)

ประโยชน์และวัตถุประสงค์ของการทำบัญชี

1. ช่วยให้เจ้าของกิจการสามารถควบคุมรักษาสินทรัพย์ของกิจการได้
2. ช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานของกิจการ ในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่งว่าผลการดำเนินงานที่ผ่านมา กิจการมีกำไรหรือขาดทุนเป็นจำนวนเท่าใด
3. ช่วยให้ทราบฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่งว่า กิจการในสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ซึ่งเป็นส่วนเจ้าของกิจการเป็นจำนวนเท่าใด
4. การทำบัญชีเป็นการรวบรวมสถิติอย่างหนึ่งซึ่งช่วยในการบริหารงาน และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน และควบคุมกิจการให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

5. เพื่อบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลัง และจำแนกตามประเภทของรายการค้าไว้

6. เพื่อให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำบัญชีของกิจการต่าง ๆ

รูปแบบของกิจการ

การจัดทำงบการเงินในแต่ละธุรกิจจะมีรายการค้าที่แตกต่างกันออกไปบ้าง โดยต้องศึกษาว่ากิจการค้านั้นตั้งขึ้นในลักษณะใดและประกอบธุรกิจใดในลักษณะอย่างไร กิจการแบ่งตามลักษณะของการดำเนินงานเพื่อประกอบการ

รูปแบบกิจการแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. กิจการให้บริการ เรียกว่า ธุรกิจบริการ (Service business) เป็นธุรกิจที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่ลูกค้า เช่น โรงแรม โรงภาพยนตร์ โรงพยาบาล โรงเรียน บริษัทขนส่ง อู่ซ่อมรถ เป็นต้น

2. กิจการจำหน่ายสินค้า (ซึ่งมาขายไป) เรียกว่า ธุรกิจพาณิชย์กรรม (Merchandising business) เป็นธุรกิจที่ซื้อสินค้ามาเพื่อจำหน่ายโดยมิได้ทำการผลิตเอง เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านขายยา ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

3. กิจการอุตสาหกรรม เรียกว่า ธุรกิจอุตสาหกรรม (Manufacturing business) เป็นธุรกิจที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าเอง โดยการซื้อวัตถุดิบมาแปรสภาพให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อนำไปจำหน่าย เช่น บริษัทผลิตยา บริษัทผลิตอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น

ของธุรกิจแบ่งตามลักษณะของการจัดตั้งได้เป็น 3 รูปแบบ

1. กิจการเจ้าของคนเดียว

เป็นธุรกิจขนาดเล็กใช้เงินทุนไม่มาก มีเจ้าของเพียงคนเดียวเป็นผู้นำเงินมาลงทุน และทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานเอง เช่น ร้านค้าปลีก อู่ซ่อมรถ และกิจการบริการวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ผู้เป็นเจ้าของกิจการเป็นผู้มีสิทธิ์ในสินทรัพย์ และเมื่อมีกำไรหรือขาดทุนเกิดขึ้นก็จะเป็นผู้รับ ส่วนของกำไรหรือขาดทุนทั้งหมดนั้นแต่เพียงผู้เดียว ตลอดจนรับผิดชอบในหนี้สินที่เกิดขึ้นทั้งหมดของกิจการโดยไม่จำกัดเช่นเดียวกัน ในทางกฎหมายกิจการเจ้าของคนเดียวไม่ถือเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของกิจการ แต่ในทางบัญชีถือเป็นหน่วยหนึ่งและแยกต่างหากจากผู้เป็นเจ้าของ ข้อดีของธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นในรูปของกิจการเจ้าของคนเดียวนี้คือ การจัดตั้งและการบริการงานง่าย รวดเร็ว เนื่องจากการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว ส่วนข้อเสีย คือ การขยายกิจการทำได้ยาก เพราะมีเจ้าของเพียงคนเดียว การกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้จึงขึ้นอยู่กับฐานะและชื่อเสียงของ

เจ้าของแต่เพียงผู้เดียว รูปแบบของกิจการชนิดนี้มีฐานะเป็นบุคคลธรรมดา และเสียภาษีในอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. กิจการห้างหุ้นส่วน

เป็นธุรกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงร่วมลงทุนซึ่งทุนที่จะนำมาลงทุนนั้นอาจเป็น เงินสด สินทรัพย์อื่น หรือแรงงานก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งผลกำไรระหว่างกัน มีการกำหนดเงื่อนไขในการบริหารงานและการแบ่งผลกำไรไว้อย่างชัดเจน ผู้ลงทุนในห้างหุ้นส่วนเรียกว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วน” กิจการร้านค้าปลีกขนาดกลางมักจัดตั้งขึ้นในรูปของห้างหุ้นส่วน ข้อดีของธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบกิจการห้างหุ้นส่วน คือ การตัดสินใจในการบริหารงานเป็นไปอย่างรอบคอบเนื่องจากมีผู้เป็นหุ้นส่วนร่วมในการตัดสินใจการขยายกิจการทำได้ง่ายกว่ากิจการเจ้าของคนเดียว ข้อเสียของธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบกิจการห้างหุ้นส่วน คือ อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ เนื่องจากต้องรอความเห็นชอบจากผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ ก่อน

ห้างหุ้นส่วนแบ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ 2 ประเภท

2.1. **ห้างหุ้นส่วนสามัญ** ลักษณะสำคัญของห้างหุ้นส่วนประเภทนี้ คือ มีหุ้นส่วนประเภทเดียว คือ หุ้นสามัญ ดังนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน หมายความว่าถ้าห้างหุ้นส่วนเกิดล้มละลายและสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนที่มีอยู่ไม่พอนำ มาชำระหนี้ เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนสามารถฟ้องร้องหุ้นส่วนแต่ละคนให้นำทรัพย์สินส่วนตัวมาชำระหนี้ได้ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญจะจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนก็ได้

ถ้าจดทะเบียนจะมีฐานะเป็นนิติบุคคล เรียกว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล” เสียภาษีเงินได้ในอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล

ถ้าไม่จดทะเบียนจะมีฐานะเป็นคณะบุคคล มิใช่นิติบุคคล มีสภาพเป็นบุคคลธรรมดา เช่นเดียวกับกิจการเจ้าของคนเดียว และเสียภาษีเงินได้ในอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.2. **ห้างหุ้นส่วนจำกัด** ลักษณะสำคัญของห้างหุ้นส่วนประเภท คือ มีผู้เป็นหุ้นส่วน 2 ประเภท คือ

2.2.1 **หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ** หมายถึง ผู้เป็นหุ้นส่วนที่รับผิดชอบในหนี้สินของห้างจำกัดจำนวนเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงทุนในห้างหุ้นส่วนนั้น

2.2.2 **หุ้นส่วนประเภทรับผิดชอบในหนี้สินไม่จำกัด** หมายถึง ผู้เป็นหุ้นส่วนที่รับผิดชอบร่วมกันในหนี้สินที่เกิดขึ้นของห้างหุ้นส่วน โดยไม่จำกัดจำนวน และผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทรับผิดชอบในหนี้สินไม่จำกัดจำนวน หุ้นส่วนพวกนี้เท่านั้นที่จะเป็นผู้บริหารห้างหุ้นส่วน ในฐานะผู้จัดการห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องจดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์เป็นนิติบุคคล

และมีหุ้นส่วนประเภทรับผิดชอบในหนี้สิน ไม่จำกัดจำนวนอย่างน้อย 1 คน เสียภาษีเงินได้ในอัตรา ภาษีเงินได้นิติบุคคล

3. บริษัทจำกัด เป็นธุรกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยมีผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทไม่ต่ำกว่า 3 คน ร่วมกัน จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของบริษั จำนวนทุน และจำนวนหุ้นจดทะเบียน และแบ่งทุนออกเป็นหุ้นแต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน บริษัทจำกัดจัดตั้งขึ้นในรูปของนิติบุคคล คือ ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากเจ้าของ คือผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นทุกคนรับผิดชอบในหนี้สินจำกัดจำนวนเพียงไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถืออยู่เท่านั้น ผู้ถือหุ้นชำระเงินค่าหุ้นครั้งแรกเป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ได้แต่ต้องไม่น้อยกว่า 25 % ของราคาหุ้นที่ขาย ผู้ถือหุ้น 1 หุ้นมีสิทธิออกเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้น 1 เสียง ถ้ามีหุ้นเป็นจำนวนมากจะมีสิทธิออกเสียงเท่ากับจำนวนหุ้นที่ถืออยู่เท่านั้น ผู้ถือหุ้นทุกคนไม่มีสิทธิเข้ามาจัดการงานบริษัท เว้นแต่ได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้เป็นกรรมการเพราะการจัดการบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัทเท่านั้น ผู้ถือหุ้นได้รับส่วนแบ่งกำไรในรูปของเงินปันผล หุ้นของบริษัทจำกัดอาจเปลี่ยนมือกันได้โดยการจำหน่ายหรือโอนหุ้นให้ผู้อื่น โดยไม่ต้องเลิกบริษัทเนื่องจากผู้ถือหุ้น (เจ้าของ) ทุกคนรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทจำกัด จำนวน คุณสมบัติส่วนตัวของผู้ถือหุ้นจึงไม่เป็นสาระสำคัญ บริษัทที่จดทะเบียนแล้วจะใช้คำนำหน้าว่า “บริษัท” และคำลงท้ายว่า “จำกัด” แต่ยกเว้นธนาคารพาณิชย์ จะใช้คำว่า “บริษัท....จำกัด” หรือไม่ก็ได้

บริษัทจำกัดมี 2 ประเภท คือ

3.1 บริษัทเอกชนจำกัด เป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 1096 เป็นรูปแบบบริษัทที่นิยม มากที่สุดในประเทศไทย โดยมีลักษณะเด่นอยู่ 2 ประการคือ ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นนั้นจำกัดอยู่เพียงจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ ครบถ้วนเท่านั้น และกรรมการผู้จัดการ ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ถือหุ้น (การแยกกระหว่างการเป็นเจ้าของบริษัทและการจัดการบริษัท)

3.2 บริษัทมหาชนจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ และบริษัทดังกล่าวได้ระบุนาม ประสงค์เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ อาจสรุปได้ว่า พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ได้กำหนดลักษณะ โครงสร้างของบริษัทมหาชนจำกัด ไว้ดังนี้

3.2.1 จำนวนผู้ถือหุ้น มีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป

3.2.2 ทุนจดทะเบียน ไม่มีการกำหนดจำนวนทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ

3.2.3 มูลค่าหุ้นและการชำระเงินค่าหุ้น หุ้นของบริษัทมหาชนจำกัดแต่ละหุ้นจะต้องมีมูลค่าเท่ากันและต้องชำระค่าหุ้นครั้งเดียวเต็มมูลค่าหุ้น

3.2.4 จำนวนกรรมการ ต้องมีจำนวนกรรมการของบริษัทไม่น้อยกว่า 5 คนและกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีที่อยู่ในประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการและคุณภาพการให้บริการ

การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือผลประโยชน์ที่คนกลุ่มหนึ่งจะสามารถเสนอให้กับคนกลุ่มอื่น ๆ โดยไม่สามารถสัมผัสได้และไม่สามารถสัมผัสได้และไม่เป็นผลให้เกิดกรรมสิทธิ์ใด ๆ ในสิ่งนั้น โดยการบริการนี้จะเป็นกระบวนการที่อาจจะเกี่ยวข้องกับตัวสินค้า (Kotler, Armstrong, Brown and Adam 1998: 874)

คุณภาพในการบริการ หมายถึง การบริการที่เลิศ (Excellent Service) ตรงกับความต้องการหรือเกินความต้องการของลูกค้าจนทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจ (Customer Satisfaction) และเกิดความจงรักภักดี (Customer Loyalty) (Johnston, 1995: Lloyd and Cheung, 1998)

คำว่าบริการที่เลิศตรงกับความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าต้องการหรือคาดหวังไว้ได้รับการตอบสนอง ส่วนบริการที่เกินความต้องการของลูกค้า หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าต้องการหรือคาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จนรู้สึกว่าการบริการนั้นเป็นบริการที่วิเศษมากประจักษ์คุณค่าแก่การตัดสินใจ รวมทั้งคุ้มค่าเงิน

ส่วนผสมทางการตลาด

กลยุทธ์ทางการตลาดนั้นมีอยู่มากมาย แต่ที่เป็นที่รู้จัก และเป็นพื้นฐานที่สุดก็คือการใช้หลักการตลาด (Nanosoft Marketing)(Product Price Place Promotion)(4P) ซึ่งหลักการใช้คือการวางแผนในแต่ละส่วนให้เข้ากัน วางแผนการตลาดอยู่ตลอดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้พอใจสูงสุด และเป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เราเลือกเอาไว้ให้มากที่สุด ในบางธุรกิจอาจจะไม่สามารถปรับเปลี่ยนทั้งหลักการตลาด (Nanosoft Marketing)(Product Price Place Promotion)(4P) ทั้งหมดในระยะสั้น ได้จึงใช้วิธีปรับกลยุทธ์ส่วนผสมทางการตลาดได้เหมาะสมที่สุด

เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อตราสินค้าหรือบริการ หรือความคิดหรือต่อบุคคล โดยใช้เพื่อจูงใจ (Persuade) ให้เกิดความต้องการเพื่อเตือนความทรงจำ (Remind) ในผลิตภัณฑ์โดยคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อและพฤติกรรมการณ์ซื้อ (เอ็ดเซล วอลค์เกอร์; และสแตนตัน. 2001 : 10) หรือเป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการณ์ซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขาย (Personal Selling) ทำการ

ขายและการติดต่อสื่อสาร โดยไม่ใช่คน (Nonpersonal Selling) เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลายประการ องค์การอาจใช้หนึ่งหรือหลายเครื่องมือ ซึ่งต้องใช้หลักการเลือกใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดแบบผสมประสานกัน (Integrated Marketing Communication หรือ IMC)

ปัจจัยด้านสินค้าและบริการ

ด้านบริการของสินค้า คือ เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจจับต้องได้ เช่น รูปแบบการให้บริการทำบัญชี บริการด้านวางแผนภาษี เป็นต้น และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความมั่นคง และความน่าเชื่อถือของสำนักงานบัญชี ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กรมสรรพากร หรือ กระทรวงพาณิชย์

ปัจจัยด้านราคา

ราคาค่าบริการทำบัญชี เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาเลือกใช้บริการสำนักงานรับทำบัญชี กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี เนื่องจากการกำหนดราคาค่าบริการทำบัญชีต้องมีความเหมาะสมกับการให้บริการ ปริมาณของเอกสาร และระยะเวลาในการทำบัญชีให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ บริการที่ดี ด้วยคุ่มค่ากับจำนวนเงินหรือสิ่งอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับบริการในสายตาของผู้ใช้บริการ ซึ่งกล่าวได้ว่า การกำหนดราคาการให้บริการ ควรเหมาะสมกับระดับการให้บริการ ชัดเจน และง่ายต่อการจำแนกกระชั้นบริการที่แตกต่างกันการสถานประกอบการอื่น

ปัจจัยด้านสถานที่

สถานที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญในการพิจารณาในการเลือกใช้บริการสำนักงานรับทำบัญชี ความสะดวกสบายกับผู้มาติดต่อหรือใช้บริการของสำนักงานบัญชีเช่น ท่าเลที่ตั้งของสำนักงานไม่น่าเชื่อถือ อาจส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความไม่ไว้วางใจ ดังนั้นท่าเลที่ตั้งจึงเป็นสิ่งสำคัญของสำนักงานรับทำบัญชี ที่ผู้ใช้บริการรู้จักและเป็นที่ยอมรับ

ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

การส่งเสริมการตลาด คือ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการ และเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์

รูปแบบการให้บริการที่ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถทำให้สถานประกอบการเลือกใช้บริการกับสถานประกอบการ

ด้านรับทำบัญชี 1. การใช้คำแนะนำปรึกษาด้านบัญชี-ภาษีและการจัดเก็บเอกสารขึ้นพื้นฐานในการบันทึกบัญชี 2. วิเคราะห์รายการเอกสารเพื่อประกอบการบันทึกบัญชีรายได้ค่าใช้จ่าย

การปรับปรุงบัญชี และรายงานทางบัญชีต่าง ๆ ครอบคลุมตามกฎหมายบัญชีและกรมสรรพากร กำหนด 3. บันทึกรายการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชี ด้วยระบบ โปรแกรมบัญชีที่ได้มาตรฐานของ กรมสรรพากร 4.คำนวณและ จัดเตรียมแบบภาษีที่ต้องยื่นนำส่งสรรพากรในแต่ละเดือน พร้อม บริการยื่นชำระภาษี ได้แก่ ภงด.1, ภงด.3, ภงด.53,ภพ.30 รายงานภาษีซื้อ, รายงานภาษีขาย 5. จัดเตรียมแบบนำส่งเงินสมทบประกันสังคม พร้อมนำส่งสำนักงานประกันสังคม 6. การจัดเตรียม และยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี (ภงด.51) และประจำปี (ภงด.50) ตามประมวลรัษฎากร 7. จัดทำงบการเงิน รายเดือน รายไตรมาส รายครึ่งปี และประจำปี

ด้านการตรวจสอบบัญชี 1.ตรวจสอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป โดย ทีมงานผู้สอบบัญชี รับอนุญาตที่มีประสบการณ์ 2. เสนอรายงานของผู้สอบบัญชี 3. บริการยื่น งบการเงิน พร้อมจัดทำเตรียมรายละเอียดประกอบการยื่นงบการเงิน ตามกำหนด ได้แก่ สปข.3 , และสำเนารายชื่อผู้ถือหุ้น (บอจ.5) นำส่งต่อกระทรวงพาณิชย์

ด้านทะเบียนธุรกิจ 1. จดทะเบียนจัดตั้งบริษัท , ห้างหุ้นส่วนจำกัด และร้านค้า 2. จด ทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น ย้ายสถานประกอบการ, เพิ่มลด สาขา, เพิ่มทุน/ลดทุนและ อื่นๆ 3. จดทะเบียนปิดกิจการ บริษัท , ห้างหุ้นส่วน และร้านค้า 4. จดทะเบียนขอบัตรประจำตัวผู้ เสียภาษีอากร และจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม 5. ขึ้นทะเบียนประกันสังคม นายจ้าง ลูกจ้าง 6. จด ลิขสิทธิ์ , สิทธิบัตร ,เครื่องหมายการค้า

ด้านบริการอื่นๆ 1.ขอใบอนุญาตจัดตั้งโรงงานฯ และต่อใบอนุญาต 2. ขอใบอนุญาต ทำงานคนต่างด้าว 3.เคลียร์ปัญหาต่างๆกับกรมสรรพากร 4.ที่ปรึกษาปัญหา กฎหมายแพ่ง-กฎหมาย อาญาทวงหนี้ 5.จัดวางรูปแบบนิติกรรมสัญญา 6.ติดต่อการค้าด้านเอกสารระหว่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สามล เชียงฉิน (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสำนักงานบัญชี ในการจัดทำบัญชีของธุรกิจในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เพื่อวิเคราะห์ลำดับความสำคัญปัจจัย ทางการตลาดที่มีผลต่อปัจจัยในการเลือกใช้บริการสำนักงานบัญชีในการจัดทำบัญชี และปัจจัยส่วน บุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการของสำนักงานบัญชี โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดย ผู้ประกอบการให้ความสำคัญการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทและห้างหุ้นส่วนจำกัดเป็นอันดับแรก ส่วนของอัตราค่าบริการซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่ามีความยุติธรรม และความสะดวกในการติดต่อ สำนักงานบัญชี และให้ความสำคัญในชื่อเสียงและความเชี่ยวชาญของสำนักงานบัญชี ด้านบุคลากร

ให้ความสำคัญในส่วนที่เจ้าของสำนักงานเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีภาษีอากร และสำนักงานบัญชีโดยตรงมีความน่าเชื่อถือกว่าการจ้างบุคคลธรรมดา ด้านกระบวนการให้ความสำคัญในเรื่องของการบริการที่รวดเร็ว ทันเวลาและถูกต้อง บังคับด้านลักษณะทางกายภาพ ให้ความสำคัญในส่วนของการความน่าสนใจในการโฆษณาด้วยป้ายหน้าร้านขนาดใหญ่หรือตกแต่งสำนักงานด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย

ราไฟ นรเศรษฐ์ศรีสุข (2546) ซึ่งผลการศึกษาของราไฟ นรเศรษฐ์ศรีสุข ที่ศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดค่าบริการในการจัดทำบัญชีของสำนักงานบัญชีที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ให้ความสำคัญกับค่าบริการในการจัดทำบัญชีมากที่สุด ได้แก่ จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการจัดทำบัญชี ยอดขายหรือรายรับของธุรกิจที่ใช้บริการ และจำนวนพนักงาน ส่วนประเภทของธุรกิจที่ใช้บริการ มีความสัมพันธ์กับค่าบริการในการจัดทำบัญชีระดับรองลงไป และค่าบริการในการจัดทำบัญชีกับปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาค่าบริการต่าง ๆ ได้แก่ ความเสี่ยงในการจัดทำบัญชี ปริมาณเอกสารที่ใช้ในการจัดทำบัญชี ความยากง่ายในการจัดทำบัญชี ความมีชื่อเสียงของสำนักงานบัญชี และความยากง่ายในการจัดทำบัญชี ตามลำดับ

รุ่งฟ้า ยิ่งจรัสแสง และคณะ (2545) ในส่วนของผลการศึกษาของรุ่งฟ้า ยิ่งจรัสแสง และคณะ ที่ศึกษาถึงการเลือกใช้บริการสำนักงานบัญชีในการจัดทำบัญชีของธุรกิจ ในจังหวัดพิษณุโลก โดยการส่งแบบสอบถามไปยังบริษัทและห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 175 แห่ง ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตัวประกอบแบบ Exploratory Factor Analysis สามารถแบ่งปัจจัยได้เป็น 5 ด้าน ตามลำดับความสำคัญ คือ ด้านลูกค้า ด้านต้นทุน ด้านความสะดวกสบาย ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านปัจจัยร่วมอื่นๆ ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านลูกค้ามีผลต่อการพิจารณาเลือกใช้บริการสำนักงานบัญชี คือ ความรวดเร็ว ตรงต่อเวลาในการให้บริการ และความเป็นระบบในการทำงานของสำนักงานบัญชี

นนทา ส่งสวัสดิ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานของสำนักงานบัญชี ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานบัญชีส่วนใหญ่มีลักษณะงานที่ให้บริการแก่ลูกค้า ด้านการจัดทำบัญชีและจัดทำรายงานงบการเงินและจัดทำรายงานภาษี ยื่นกรมสรรพากรมากกว่าด้านอื่น โดยคิดค่าบริการลูกค้าตามขนาดของกิจการ (ทุนจดทะเบียน) มีการหาลูกค้าโดยให้ลูกค้าหรือบุคคลภายนอกแนะนำให้โดยให้คำตอบแทน ส่วนใหญ่ไม่มีการโฆษณา ส่วนที่มีการโฆษณาจะเลือกใช้สื่อประเภทป้ายมากกว่าด้านอื่น การให้ความสำคัญในการใช้กลยุทธ์รักษาลูกค้าของสำนักงานบัญชีส่วนใหญ่ได้แก่ การเน้นคุณภาพการให้บริการ โดยให้ความสำคัญในการถือว่าข้อมูลของลูกค้าเป็นความลับและเก็บรักษาอย่างดี การเพิ่มประสิทธิภาพโดยการให้ความสำคัญในด้านการให้บริการพื้นฐานเป็นชุดครบวงจร ส่วนด้านปัญหาของการดำเนินการของสำนักงานบัญชีพบว่า สำนักงานบัญชีมีปัญหาด้านการดำเนินงาน การตลาดบริการ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับ

ปานกลาง ดังนี้ ด้านคุณภาพงานบริการ ด้านอัตราค่าบริการ ด้านช่องทางการหาลูกค้าและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ส่วนปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการ พบว่าสำนักงานบัญชีมีปัญหาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการจ่ายตอบแทน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการควบคุมปริมาณงาน และด้านบุคลากรที่มีคุณภาพ